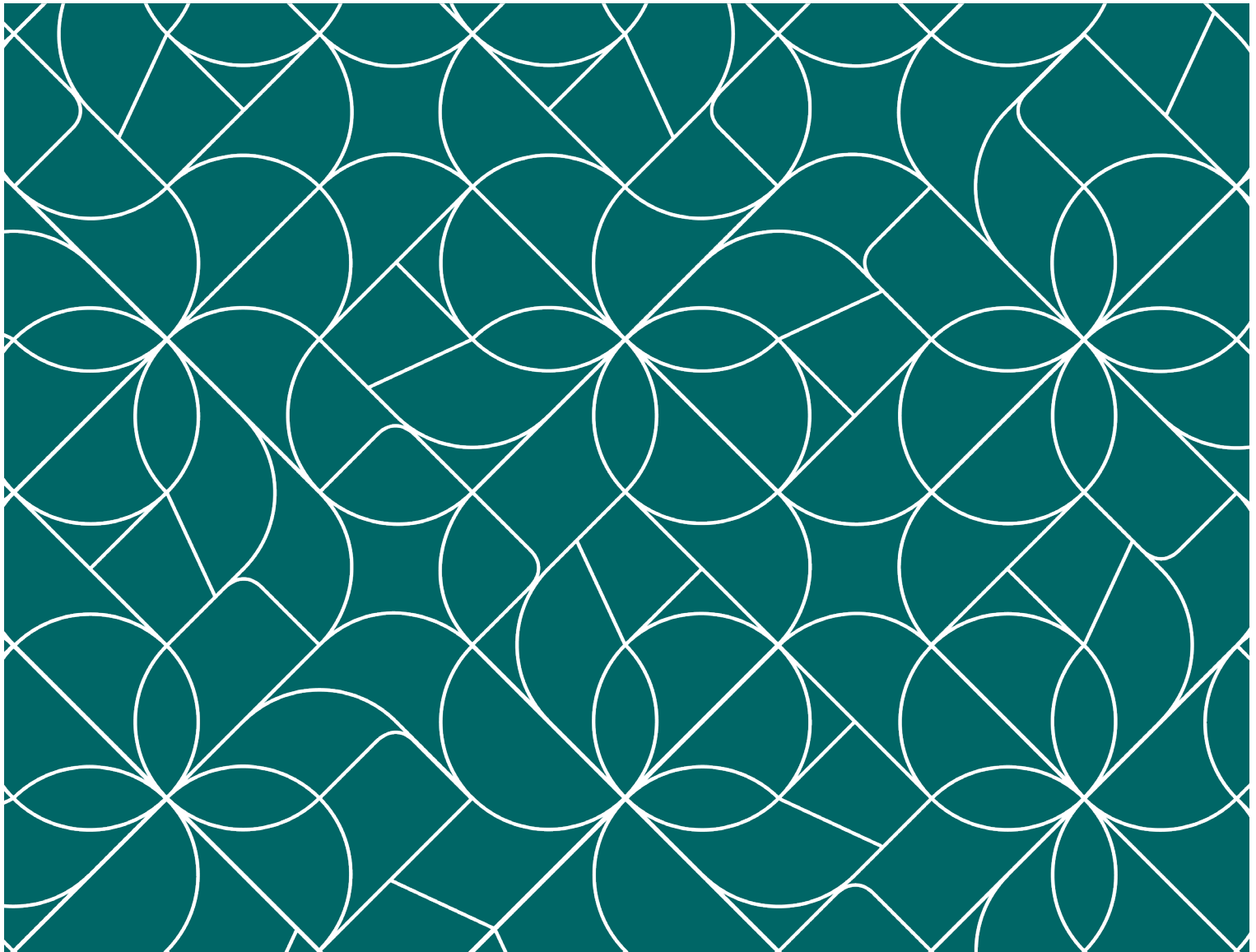

Stärkt tillsyn av stödboende och hem för vård eller boende som tar emot barn och unga

Delredovisning II av regeringsuppdrag (S2024/01643)

Citera gärna ur IVO:s publikationer, men ange alltid källa. Kom ihåg att bilder, fotografier och illustrationer är skyddade av upphovsrätten, och du måste ha upphovsmannens tillstånd för att använda dem.

Rapporten finns publicerad på www.ivo.se

Artikelnr • IVO 2025-12

Utgiven • September 2025, www.ivo.se

Sammanfattning

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har ett pågående uppdrag om stärkt tillsyn av stödboenden och hem för vård eller boende (HVB) som tar emot barn och unga (S2024/01643). I denna andra delredovisning presenterar IVO aktiviteter och resultat hittills av arbetet med att motverka välfärdsbrottslighet, oseriösa aktörer och inflytande från kriminella på området.

IVO har de senaste åren ett förstärkt fokus på välfärdsbrottslighet i omsorgen och hälso- och sjukvården. Under hösten 2024 inledde myndigheten en särskilt riktad tillsynsinsats av HVB och stödboenden för barn och unga med utgångspunkt i nu aktuellt regeringsuppdrag. Insatsen har hittills resulterat i förbud eller återkallat tillstånd för 24 HVB och fem stödboenden. Besluten grundas i att myndigheten bedömt att det förekommit omedelbar fara för barn och ungas liv och hälsa, att ägare eller ledning är olämpliga eller att verksamheterna har brister i registerkontroll av personal före anställning. En majoritet av besluten har överklagats och ett tiotal beslut prövas för närvarande i domstol. Information och samarbete med andra myndigheter har bidragit till resultaten.

Samtidigt pågår myndighetens årliga tillsyn av landets samtliga HVB och stödboenden med barn och unga. Arbetet genomförs numera nationellt utifrån gemensamma arbetsätt. Under 2025 har tillsynen utvecklats för att ytterligare bidra i arbetet mot oseriösa och kriminella aktörer. Bland annat fokuserar tillsynen nu inte bara på verksamhet utan också på företrädare för denna. Under 2025 års tillsyn har hittills närmare 90 verksamheter fått beslut med så allvarliga brister att de behöver återrapportera genomförda eller planerade åtgärder till IVO. Tillsynen visar dessutom att liknande brister finns vid LSS-boenden för barn och unga.

IVO har också granskat över 200 så kallade vilande verksamheter, till exempel verksamheter som har ett tillstånd men som aldrig har startats upp eller som saknar förutsättningar att bedriva verksamhet enligt tillståndet. IVO:s granskning av vilande verksamheter har hittills resulterat i ett ökat antal förelägganden med vite om att lämna uppgifter om verksamheten bedrivs. Det ökade antalet meddelanden från företrädare om att verksamheten har upphört är enligt IVO:s bedömning en följd av myndighetens förändrade arbetsätt. Det stärkta fokuset har bidragit till en förbättrad ordning bland utfärdade tillstånd och minskat tillgången på tillståndspliktiga verksamheter som kan vara särskilt intressanta för oseriösa eller kriminella aktörer att överta eftersom vilande verksamheter kan stå utan personal, lokaler och placerade barn och unga.

Den förstärkta tillsynen på området är ett viktigt komplement till IVO:s tillståndsprövning. IVO avslår en stor andel ansökningar om att starta HVB eller stödboende på grund av att företrädare inte uppfyller kraven på insikt eller lämplighet.

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	5
IVO:s uppdrag	5
Större fokus på att förebygga och förhindra välfärdsbrottslighet	5
Tillståndsprovning	6
Förstärkt tillsyn av HVB och stödboenden för barn och unga	7
Effekter av IVO:s tillsyn	10
Referenser	14

Inledning

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) lämnar här en andra delredovisning av pågående arbete inom uppdraget om stärkt tillsyn av stödboenden och hem för vård eller boende (HVB) som tar emot barn och unga (S2024/01643). IVO lämnade en första delredovisning i januari 2025. I slutredovisningen som ska lämnas i februari 2026 kommer myndigheten i enlighet med uppdraget ge en uppdaterad bild av tillsynens resultat och effekter, redovisa hur samverkan med andra myndigheter stärkts och hur tillsynen mot tillståndsinnehavare inom hela omsorgen kan stärkas. IVO kommer också lämna förslag till återkommande rapportering av en lägesbild över välfärdsbrottsligheten, förekomsten av oseriösa aktörer och inflytande från kriminella inom dessa verksamheter.

IVO:s uppdrag

IVO ansvarar för tillsyn och tillståndsprövning inom socialtjänsten och verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).¹ Tillståndsprövningen och tillsynen ska bidra till att omsorgen är säker, har god kvalitet och bedrivs i enlighet med lagar och andra föreskrifter samt genomsyras av ett brukarperspektiv.²

Som tillsynsmyndighet ska IVO förebygga och motverka brister i kvalitet inom vården och omsorgen. Sedan den 1 mars 2025 regleras IVO:s brottsförebyggande uppdrag i myndighetens instruktion.³

Större fokus på att förebygga och förhindra välfärdsbrottslighet

De växande utmaningarna med oseriösa och kriminella aktörer inom vården och omsorgen har lett till att IVO sedan 2024 bedriver ett intensifierat arbete med att identifiera och agera mot oseriösa och kriminella aktörer inom vård och omsorg.

Utgångspunkten för arbetet är flera pågående regeringsuppdrag. IVO prioriterar tillsynsinsatser inom området och utvecklar löpande myndighetens förmåga genom anpassningar i organisationen och utvecklade riskanalyser. Förmågan stärks också av utvecklade tillsynsmetoder och utökade personella resurser med breddad kompetens. Insatser för att förebygga otillåten påverkan och infiltration samt säkra medarbetarnas trygghet och arbetsmiljö är centrala, liksom en mer systematisk samverkan med andra myndigheter.

¹ 26 kap. 1 § och 28 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400), SoL; 23 och 25 §§ lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.

² 2 § förordningen (2013:176) med instruktion för Inspektionen för vård och omsorg.

³ 2 a § förordningen (2013:176) om instruktion för Inspektionen för vård och omsorg.

I takt med att oseriösa aktörer blir alltmer kapabla till avancerade brottsupplägg ställs högre krav på IVO:s utredningar. Beslut ska vara väl underbyggda och rättssäkra. En förstärkt rättstillämpning tillsammans med utvecklad praxis på flera områden och analys av utfall i domstolsprocesser stärker rättssäkerheten och myndighetens förutsättningar för att agera skyndsamt, enhetligt och med rätt typ av sanktion.

Oseriösa och kriminella aktörer försvårar, fördröjer eller hindrar IVO från att genomföra nödvändig tillsyn. Att bedriva tillsyn på området är komplext och förutsätter en god anpassningsförmåga. IVO har under lång tid beskrivit myndighetens förutsättningar och behov för att genom tillståndsprövningen och tillsynen ytterligare bidra i arbetet mot välfärdsbrottslighet.⁴ Flera av de åtgärder som IVO har föreslagit till regeringen har redan lett till lagstiftning medan andra utreds eller bereds för närvarande.⁵ IVO följer utvecklingen noga och analyserar kontinuerligt behovet av förändrad lagstiftning.

Tillståndsprövning

Det finns närmare 900 HVB och stödboenden för barn och unga i IVO:s omsorgsregister. Närmare 80 procent drivs av privata utförare som omfattas av tillståndsplikt.⁶ I tillståndsprövningen granskar IVO att ägare och ledning uppfyller kraven för att beviljas tillstånd.⁷ IVO har sedan 2024 avslagit ungefär hälften av ansökningarna om tillstånd att starta HVB eller stödboende för barn och unga. De flesta avslagen sker i prövningens första steg då IVO bedömer om ägare och ledning har tillräcklig insikt och lämplighet, medan ett mindre antal avslag sker i den fortsatta prövningen av om verksamheter kan bedrivas enligt krav på kvalitet och säkerhet. Tillståndsprövningen hindrar därmed många oseriösa och kriminella aktörer från att etablera sig på marknaden för HVB och stödboenden.

⁴ Se bland annat IVO (2020a). Förslag till åtgärder gällande oseriösa assistansanordnare. IVO 2020-11; IVO (2020b). Mot ett datadrivet arbetssätt. IVO 2020-12; IVO (2021). Analys av regelverket för tillståndsprövning, slutrapport av regeringsuppdrag. IVO 2021-4; IVO (2022a). Budgetunderlag 2023-2025. IVO 2022-3; IVO (2022b). Förebyggande tillsyn. IVO 2022-9; IVO (2023) Budgetunderlag 2024-2026. IVO 2023-7; IVO (2024a). Budgetunderlag 2025–2027. IVO 2024-3; IVO (2024b). Hemställan om åtgärder i syfte att förstärka IVO:s befogenheter i arbetet mot oseriösa och kriminella aktörer inom vården och omsorgen. Dnr 1.5.2–26472/2024; IVO (2024c). Tillsyn av verksamheter som utför estetiska ingrepp och behandlingar. IVO 2024-10; IVO (2025a). Budgetunderlag 2026-2028. IVO 2025-6; IVO (2025b) Förstärkt tillsyn mot välfärdsbrottslighet inom hälso- och sjukvården inkl tandvården. IVO 2025-2; IVO (2025c) Förstärkt tillsyn mot välfärdsbrottslighet inom omsorgen. IVO 2025-3; IVO (2025d). Bidrag till att utveckla det brottsförebyggande arbetet. IVO 2025-11.

⁵ Bland annat betänkande SOU 2025:84 från Utredningen om HVB för barn och unga; Prop. 2025/26:15. Skarpare verktyg till Inspektionen för vård och omsorg; Prop. 2024/25:180. Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – en ny sekretessbrytande bestämmelse.

⁶ 26 kap. 1 § första punkten SoL

⁷ IVO prövar att ägar- och ledningskretsen har insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten och uppfyller kravet på lämplighet. Verksamheten måste också ha ekonomiska förutsättningar att följa gällande föreskrifter och förutsättningar att bedrivas så att kraven på god kvalitet och säkerhet uppfylls. Kraven på ägar- och ledningskretsen framgår av 26 kap. 3 § SoL,

Tillstånd inom omsorgen har i huvudsak utfärdats utan tidsbegränsning, vilket innebär att aktiva verksamheter kan ha tillstånd utfärdade så lång tillbaka som 1990-talet. Idag är den största andelen, drygt 600, av tillstånden för att bedriva HVB eller stödboenden för barn och unga utfärdade innan kraven på ägar- och ledningskretsens insikt, lämplighet och ekonomiska förutsättningar att bedriva verksamhet infördes 2019. Många av de tillståndsinnehavare för verksamheter som idag driver HVB eller stödboende har därför inte prövats enligt dagens regelverk.⁸

Förstärkt tillsyn av HVB och stödboenden för barn och unga

IVO:s förstärkta tillsyn och granskning av tillståndsinnehavare vid HVB och stödboenden för barn och unga sker sedan 2024 genom flera särskilda insatser riktade mot ett större antal verksamheter och företrädare. Samtidigt utvecklar myndigheten hela organisationen för att mer träffsäkert kunna upptäcka och stoppa oseriösa och kriminella aktörer.

IVO:s årliga inspektioner identifierar och hindrar verksamheter som inte når upp till kraven på säkerhet och kvalitet eller som har verksamhetsföreträdare som saknar avsikt eller förmåga att bedriva en god omsorg. Tillsynen genomförs nationellt sedan 2024 med utgångspunkt i en gemensam riskanalys, gemensamma granskningsområden och arbetssätt.⁹ I 2025 års tillsyn har ytterligare steg tagits för att förstärka tillsynens inriktning mot oseriösa och kriminella aktörer. Myndigheten granskar om samtliga verksamheter uppfyller kravet på registerkontroll av personal samt villkoren för sitt tillstånd. Därutöver undersöker IVO systematiskt om det förekommer hot, våld, kriminalitet eller andra signaler om missförhållanden eller olämplighet samt om verksamheten har åtgärdat de brister som IVO har påtalat i tidigare tillsyn.¹⁰

IVO gör också insatser för att lyfta tillsynens fokus från den verksamhet som bedrivs till företrädare som står bakom denna. Det är ett viktigt komplement till den ägar- och ledningsprövning av tillståndsinnehavare som myndigheten hittills har genomfört i begränsad omfattning. Tillsynsinsatser som genomförs samordnat mot flera verksamheter som drivs av samma företrädare eller ingår i samma koncern ger bättre förutsättningar att sammanställa brister i enskilda verksamheter och göra en sammantagen bedömning om de ansvariga företrädarna följer kraven på systematiskt kvalitetsarbete och har tillräcklig insikt och lämplighet. IVO utvecklar också nya arbetssätt för att genomföra kontroller av ägar- och

⁸ I SOU 2025:84 föreslås en ny placeringsform som innebär att alla verksamheter som omfattas av den placeringsformen kommer att behöva ansöka om tillstånd hos IVO.

⁹ IVO (2024d). Våld, hot, övergrepp och oseriös verksamhet på HVB. IVO 2024-11.

¹⁰ Vid förekomst av signaler fördjupas granskningen till att även omfatta förmågan att säkerställa kvaliteten inom dessa områden. Därutöver finns utrymme att granska andra signaler som framträtt efter en analys av omständigheterna vid varje boende.

ledningskretsen i tillsynen. Samtidigt konstaterar IVO att oseriösa och kriminella aktörer använder sig av så kallade bulvanupplägg för att dölja verkliga företrädare som inte uppfyller kraven på lämplighet. Sådana bulvanupplägg och andra försök att försvåra och hålla sig undan IVO:s tillsyn gör kontrollen av ägare och ledning särskilt komplex.¹¹

Hösten 2024 inledde IVO en förstärkt tillsynsinsats riktad mot ett urval av verksamheter och företrädare för dessa med fokus på oseriösa eller kriminella aktörer. Under 2025 har nya tillsynsärenden öppnats löpande, i takt med att myndighetens förmåga att identifiera dessa aktörer har ökat. Tillsynsinsatsen omfattar hittills drygt 40 tillståndsinnehavare med ett 60-tal verksamheter. IVO:s prioriteringar har blivit mer träffsäkra, bland annat genom att myndighetens egna riskanalyser kan kompletteras med uppgifter från andra myndigheter. Avgörande för utvecklingen är det utökade samarbete mellan IVO, Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket som har möjliggjorts genom att IVO sedan 2022 omfattas av lagen om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet (LUS)¹².

De senaste åren har allt fler inspektioner genomförts oanmält, det vill säga utan att den granskade verksamheten har fått information i förväg. I den särskilda tillsynsinsatsen och i den årliga tillsynen av stödboenden och HVB sker inspektioner nästan uteslutande oanmält. Oanmälda inspektioner minskar risken för att tillsynsobjektet ger en tillrättalagd bild av verksamheten, till exempel genom att välja ut vilka bland personalen och de placerade som får möjlighet att tala med IVO. IVO:s erfarenhet visar att oanmälda inspektioner inte påverkar i vilken utsträckning barn och unga nyttjar möjligheten att framföra sina synpunkter på verksamheten.

¹¹ Det ägande och inflytande som IVO ska göra en ägar- och ledningsprövning av korresponderar inte mot de uppgifter som Bolagsverket registrerar. Enligt lagen (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän ska ett ägarskap av mer än 25 procent av aktierna registreras, samtidigt ska IVO pröva ägare med väsentligt inflytande, vilket ägare till mindre andelar kan bedömas ha (Prop. 2017/18:158). Mot bakgrund av detta har IVO framfört behov av åtgärder som säkerställer tillgång till information om hela den ägarkrets som ska omfattas av prövning. Se IVO (2025d).

¹² Lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet, LUS.

Figur 1. Andel oanmälda inspektioner i den årliga tillsynen av boenden för barn och unga 2023 – augusti 2025

Källa: IVO 2025

Inspektioner genomförs i ett flertal fall med handräckning från Polismyndigheten för att säkerställa att IVO får tillträde till lokaler och att tillsynsinsatser kan genomföras under trygga former för myndighetens personal.

IVO har stärkt tillsynen mot så kallade vilande verksamheter¹³ efter indikationer på att dessa verksamheter utnyttjas av oseriösa och kriminella aktörer. Det kan handla om försök att undvika fysisk inspektion, eftersom IVO:s tillsynsmetoder av vilande verksamheter i regel inte har omfattat besök på plats. IVO konstaterar att företrädare använder vilande verksamheter i beredskap för att möjliggöra en överflyttning av barn och unga från en annan av företrädarnas verksamhet som har fått sitt tillstånd återkallat. IVO bedömer också att vilande verksamheter är särskilt intressanta för förvärv av verksamheter med tillstånd. En ägar- och ledningskrets kan bytas ut utan krav på att den nya kretsens insikt, lämplighet och ekonomiska förutsättningar för att bedriva en god och säker omsorg prövas.¹⁴ Överlåtelsen förenklas ytterligare om det rör sig om en vilande verksamhet som kan stå utan innehåll i form av personal, lokaler eller placerade barn och unga.

IVO genomför ytterligare åtgärder för att stärka förutsättningarna att kontrollera företrädare inom omsorgen. Myndigheten har under 2025 påbörjat att utveckla ett digitalt analysverktyg (Aktörsgranskaren) som kommer ge möjlighet till proaktiv analys av tips, upplysningar och underrättelser som löpande kommer från allmänhet och andra myndigheter. En mer automatiserad analys förbättrar

¹³ Verksamheter som har tillstånd men som meddelat att de inte bedriver verksamhet med placerade barn och unga under en kortare eller längre period.

¹⁴ Förfarandet möjliggör för personer som inte skulle godkännas i en ägar- och ledningsprövning efter ansökan om nytt tillstånd att bli tillståndsinnehavare. Förändringar i den krets av personer som utgör ägare och ledning ska dock anmälas till IVO och kan på så sätt bli föremål för granskning. I SOU 2025:84 föreslås att IVO ska göra en ägar- och ledningsprövning vid anmälan av ändringar i personkretsen som tillståndet baseras på.

möjligheten att upptäcka misstänkta beteenden som annars är svåra att identifiera med nuvarande övervägande manuella hantering. Med utgångspunkt i en så kallad crime proofing-analys, en modell för att analysera risker i regelverk eller andra system som styr exempelvis tillstånd eller gynnande beslut, planerar IVO vidare för bättre granskning av ändringar i befintliga tillståndspliktiga verksamheter eller i ägar- och ledningskrets.¹⁵

Samtidigt stärker IVO säkerhetsarbetet för att kunna hantera allvarliga händelser och motverka risken för att aktörer infiltrerar verksamheten för att ta del av information eller påverka tillsynens inriktning och beslut. Myndigheten behöver också möta ett ökat behov av säkerhetsåtgärder så att uppdraget ska kunna genomföras under säkra och trygga förhållanden.

Effekter av IVO:s tillsyn

Tillsynen har resulterat i ett stort antal beslut om att förbjuda, tillfälligt förbjuda eller återkalla tillstånd för verksamheter. Besluten rör aktörer som kan ha tillstånd för en eller flera verksamheter. Sedan september 2024 och hittills under 2025 har IVO förbjudit eller återkallat tillstånden för 24 HVB och 5 stödboenden för barn och unga.¹⁶ Det vanligaste skälet är att företrädare inte har uppfyllt krav på registerkontroll av personal innan anställning. I många fall finns också brister i företrädarens lämplighet eller så allvarliga missförhållanden på boendet att barnens liv, hälsa eller personliga säkerhet är i fara.

Gemensamt för dessa verksamheter är att de har drivits utan att tillståndsinnehavarna eller verksamhetens personal har lämplighet, förmåga eller avsikt att bedriva HVB eller stödboenden för barn och unga i enlighet med uppställda krav. Det har rört sig om företrädare som har misskött sig ekonomiskt eller inte följt de regler som gäller för företaget. När ansvariga inte har kontrollerat personalens bakgrund mot brotts- och misstankeregister har det i vissa fall inneburit att barn och unga riskerat att exponeras för kriminalitet. De utsätts därmed för fara för liv, hälsa eller personlig säkerhet, eftersom de vårdas av anställda som är aktiva i kriminalitet, har en kriminell bakgrund eller på andra sätt har ett skadligt inflytande på barn och unga. Det har gjort att barn, unga i verksamheterna inte har fått eller har riskerat att gå miste om de insatser som de har rätt till och få sina behov tillgodosedda. I de flesta fall rör det personer som är

¹⁵ I SOU 2025:84 föreslås att IVO ska göra en lämplighetsprövning vid anmälan av ändringar i personkretsen som tillståndet baseras på.

¹⁶ För fyra HVB har IVO därefter upphävt beslutet efter ändrade omständigheter i verksamheterna. Utöver de verksamheter som stängt efter att IVO:s förbud eller återkallelse av tillstånd, har företrädare för fem HVB och stödboenden anmält att verksamheten lagt ner och IVO återtagit tillstånden.

Under samma period har IVO också fattat beslut om att förbjuda eller återkalla tillstånd för 10 boenden som tar emot barn och unga med funktionsnedsättning enligt 9 kap 8 § LSS. För omsorgen som helhet är antalet återkallade tillstånd eller förbjudna verksamheter under samma period drygt 60.

beroende av samhällets insatser, vilket gör dem extra sårbara och i behov av samhällets skydd.¹⁷

Förbud eller återkallelse av tillstånd leder som regel till överklaganden och domstolsprövning i en eller flera instanser. Antalet HVB eller stödboenden som berörs av IVO:s beslut om att förbjuda, tillfälligt förbjuda eller återkalla tillstånd under uppdragsperioden och som är eller varit i en domstolsprocess uppgår till 20 (närmare 70 procent av berörda verksamheter). För sju verksamheter har domstolen kommit med ett slutligt avgörande, medan övriga ärenden inväntar avgöranden från förvaltnings- eller kammarrätt eller meddelande om prövningstillstånd i Högsta förvaltningsdomstolen. I samtliga hittills avgjorda fall har domstolen gått på IVO:s linje och fastställt myndighetens beslut.

Tabell 1. Status för verksamheter med förbud eller återkallat tillstånd september 2024 – 23 september 2025

Typ	Verksamheter	Laga kraft	Pågående domstolsprocess	Upphävda efter ändrade omständigheter
HVB	24	9	11	4
Stödboende	5	4	1	0
Totalt	29	13	12	4

Källa: IVO 2025.

Utfallet av domstolsprövningarna bekräftar att IVO:s beslut är i linje med gällande rätt. Domstolarnas beslut berör flera av de grunder på vilka myndigheten kan återkalla ett tillstånd eller förbjuda fortsatt verksamhet.¹⁸ Det innebär att IVO har

¹⁷ För en mer utförlig beskrivning av de brister som lett till att IVO återkallat tillstånd eller förbjudit verksamhet, se IVO (2025c).

¹⁸ Av 28 kap 11-13 §§ SoL framgår att IVO kan återkalla ett tillstånd eller förbjuda fortsatt verksamhet av HVB och stödboende för barn och unga i de fall missförhållanden i en verksamhet innebär fara för enskildas liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt. Detsamma gäller om tidigare föreläggande inte följs och missförhållandet i fråga är allvarligt eller om verksamheten allvarligt underlåtit att utföra registerkontroll av personal. IVO kan också återkalla ett tillstånd om tillståndshavaren inte uppfyller krav på insikt, lämplighet eller ekonomiska förutsättningar. Om det finns sannolika skäl för att ett tillstånd helt eller delvis kommer att återkallas eller om det finns sannolika skäl för att verksamheten helt eller delvis kommer att förbjudas och ett sådant beslut inte kan avvaktas, kan IVO besluta att tills vidare och som längst sex månader helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.

fått viktig vägledning i vissa bedömningar av bland annat kravet på registerkontroll av personal inför anställning samt brister i företrädares lämplighet.¹⁹

I den årliga tillsynen av samtliga HVB och stödboenden har IVO hittills bedömt att 45 respektive 38 procent av verksamheterna har brister inom ett eller flera områden. Andelen verksamheter som bedömts ha så allvarliga brister att de behöver återrapportera genomförda eller planerade åtgärder till IVO uppgår till 30 respektive 24 procent. Tillsynen visar dessutom att allvarliga brister där myndigheten ställt krav på att vidta och redovisa åtgärder till IVO förekommer i 11 procent av de LSS-boenden för barn och unga som myndigheten hittills fattat beslut för.

Tabell 2. Antal och andel verksamheter med beslut med brister inom ett eller flera områden i den årliga tillsynen av boenden för barn och unga 2025¹

Typ	Verksamheter	
HVB	56	45%
Stödboende	32	38%
LSS-boende	33	30%
Totalt	121	38%

¹ Januari – augusti 2025, totala antalet verksamheter som fått beslut är 319

Källa: IVO 2025.

IVO:s riktade tillsyn mot vilande verksamheter har lett till ett stort antal förelägganden med vite om att företrädare ska lämna uppgifter om den verksamhet som bedrivs.²⁰ IVO bedömer att det är en förklaring till att fler företrädare än tidigare har anmält att verksamheten har lagts ner och att tillstånden därmed ska upphöra.²¹ Det innebär en förbättrad ordning och bättre förutsättningar för kontroll av tillstånd. Samtidigt minskar oseriösa och kriminella aktörers tillgång på tillstånd som inte används för avsett ändamål.²²

¹⁹ IVO har lämnat förslag om att arbetsgivarens skyldighet även bör omfatta att regelbundet kontrollera registerutdrag under anställningstiden. Se IVO (2025d).

²⁰ Enligt 28 kap. 8 § SoL.

²¹ Om den som bedriver sådan enskild verksamhet som avses i 28 kap. 1 § andra stycket SoL lägger ner verksamheten, ska denne genast anmäla detta till Inspektionen för vård och omsorg, enligt 15 kap. 14 § socialtjänstförordningen (2025:468), SoF.

²² Effekten av det utvecklade arbetssättet kommer att stärkas ytterligare om regeringens förslag att ge IVO möjlighet att återkalla tillstånd för vilande verksamheter under vissa förutsättningar genomförs. IVO har efterfrågat detta under flera år. Se prop. 2025/26:15.

Tabell 3. Antal förelägganden med vite om att lämna uppgifter respektive antal meddelande om upphörd verksamhet – HVB och stödboenden barn och unga

Resultat	Sep 2022 – aug 2023	Sep 2023 – aug 2024	Sep 2024 – aug 2025
Föreläggande med vite	0	0	21
Anmälan om nedlagd verksamhet	59	37	82

Källa: IVO 2025.

I en handfull ärenden från den särskilda tillsynsinsatsen mot HVB och stödboenden har ansvariga anmält att verksamheterna ska upphöra, efter att myndigheten inlett tillsyn eller kommunicerat underlag för beslut i slutfasen av ärendets handläggning. Myndigheten kan inte utesluta att anmälan om att verksamheten upphör i dessa ärenden använts som en strategi för att föregå IVO:s beslut. IVO konstaterar vikten av att eventuella brister i verksamheten eller bland företrädarna dokumenteras ifall samma företrädare ansöker på nytt om att starta en tillståndspliktig verksamhet. IVO ser vidare indikationer på att aktörer som får sina tillstånd återkallade söker sig till områden som inte har tillståndsplikt. Det innebär en risk för att företrädare som inte har bedömts vara lämpliga eller saknat förmåga att bedriva en säker verksamhet med god kvalitet kan fortsätta att verka inom välfärden.

Referenser

IVO (2020a). Förslag till åtgärder gällande oseriösa assistansanordnare. IVO 2020-11.

IVO (2020b). Mot ett datadrivet arbetssätt. IVO 2020-12.

IVO (2021). Analys av regelverket för tillståndsprövning, slutrapport av regeringsuppdrag. IVO 2021-4.

IVO (2022a). Budgetunderlag 2023-2025. IVO 2022-3.

IVO (2022b). Förebyggande tillsyn. IVO 2022-9.

IVO (2023) Budgetunderlag 2024-2026. IVO 2023-7.

IVO (2024a). Budgetunderlag 2025–2027. IVO 2024-3.

IVO (2024b). Hemställan om åtgärder i syfte att förstärka IVO:s befogenheter i arbetet mot oseriösa och kriminella aktörer inom vården och omsorgen. Dnr 1.5.2–26472/2024.

IVO (2024c). Tillsyn av verksamheter som utför estetiska ingrepp och behandlingar. IVO 2024-10.

IVO (2024d). Våld, hot, övergrepp och oseriös verksamhet på HVB. IVO 2024-11.

IVO (2025a). Budgetunderlag 2026-2028. IVO 2025-6.

IVO (2025b); Förstärkt tillsyn mot välfärdsbrottslighet inom hälso- och sjukvården inkl. tandvården. IVO 2025-2.

IVO (2025c) Förstärkt tillsyn mot välfärdsbrottslighet inom omsorgen. IVO 2025-3.

IVO (2025d). Bidrag till att utveckla det brottsförebyggande arbetet. IVO 2025-11.

Prop. 2025/26:15. Skarpare verktyg till Inspektionen för vård och omsorg.

Prop. 2017/18:158. Ökade tillståndskrav och särskilda regler för upphandling inom välfärden.

Prop. 2024/25:180. Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – en ny sekretessbrytande bestämmelse.

SFS 2013:176 Förordningen med instruktion för Inspektionen för vård och omsorg.

SFS 2017:631 Lag om registrering av verkliga huvudmän.

SFS 1993:387 Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade.

SFS 2016:774 Lag om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet.

SFS 2025:400 Socialtjänstlag.

SFS 2025:468 Socialtjänstförordning.

SOU 2025:84. Hem för barn och unga – för en trygg, säker och meningsfull vård.
Betänkande av Utredningen om HVB för barn och unga.